

Handläggare
Johanna Granevik
Telefon: 08-50806077

Till
Bromma stadsdelsnämnd
2025-02-20

Svar på remiss om ett språkrav för språkutveckling

Betänkande av Utredningen om språkrav för personal i äldreomsorgen (SOU 2024:78)

Yttrande över remiss från KS 2024/1449

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens svar och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden har av kommunstyrelsen fått en remiss av betänkandet *Ett språkrav för språkutveckling*.

Regeringen har tillsatt en särskild utredning med uppdrag att utreda och ta fram förslag på ett språkrav för äldreomsorgens personal. Utredningens uppdrag har bland annat varit att ta ställning till vilken kunskapsnivå i svenska språket som är lämplig för personal i äldreomsorgen. Utredningen har kommit fram till att den kunskapsnivå som behövs för arbetet i äldreomsorgen är nivå B2. Utredningen föreslår dessutom att språkravet skrivs in i en ny paragraf i socialtjänstlagen

Stadsdelsförvaltningen har tagit del av remissen och ställer sig positiv till att språkrav införs för personal inom äldreomsorgen. Språkraven är högt satta och kan vara utmanande att möta i kombination med de svårigheter att rekrytera personal med rätt kompetens som förvaltningen redan ser. Därför ser förvaltningen positivt på att det även fortsättningsvis kommer att vara möjligt att anställa personer som inte uppnår nivå B2 för att klara kompetensförsörjningen, under förutsättning att den anställda personalen ges kompetensutveckling till att klara språkraven.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig också positiv till att utredningen föreslår att en översyn över hur vård- och omsorgselever i Komvux kan ges en mer ändamålsenlig utbildning i svenska språket för att nå godkända resultat efter genomgången utbildning.

Bakgrund

Bromma stadsdelsnämnd har av kommunstyrelsen fått en remiss av betänkandet *Ett språkrav för språkutveckling* (SOU 2024:78). Stadsdelsnämnden ombeds yttra sig i ärendet senast den 26 februari 2025. Remissen har även skickats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden samt Järva och Skarpnåcks stadsdelsnämnder.

Ärendet

Regeringen har genom tillsynsmyndigheter och statliga utredningar konstaterat att det finns brister i kunskaper i svenska språket hos personal i äldreomsorgen. I mars 2023 beslutade därför regeringen om att tillsätta en särskild utredning med uppdrag att utreda och ta fram förslag på ett språkrav för äldreomsorgens personal.

Utredningens uppdrag har bland annat varit att:

- analysera och ta ställning till vilken kunskapsnivå i svenska språket som är lämplig för undersköterskor och vårdbiträden som arbetar i äldreomsorgen och om kraven bör skilja sig åt mellan yrkesgrupperna
- föreslå hur språkraven kan utformas, bedömas och införas i verksamheten, samt hur kraven kan följas upp och kvalitetssäkras
- analysera och föreslå kostnadseffektiva insatser som exempelvis arbetsgivaren kan vidta för att hjälpa befintlig personal att nå de ställda språkraven.

Utredningens bedömningar gällande nivå av kunskaper i svenska språket

I utredningen framkommer att kunskapsnivån ska anges med hjälp av Gers, Gemensam europeisk referensram för språk.

Gers utgörs av de tre nivåerna A, B och C som i sin tur är indelade i nivå 1 och 2.

- A – Språkanvändare på nybörjarnivå
- B – Självständig språkanvändare
- C – Avancerad språkanvändare

Utredningen har kommit fram till att B2 enligt Gers är den nivå som behövs för arbetet i äldreomsorgen och ger ett exempel på vad man ska kunna för att uppnå nivå B2:

Förstå huvudinnehållet i komplexa texter om både konkreta och abstrakta ämnen, inklusive fackmässiga diskussioner inom det egna specialområdet. Delta i samtal så pass flytande och spontant att ett normalt umgänge med modersmålstalare blir fullt möjligt, utan ansträngning för någondera parten. Producera tydlig och detaljerad text inom ett brett fält av ämnen, förklara en ståndpunkt i ett aktuellt ämne samt framhålla såväl för- som nackdelar vid olika valmöjligheter.

En av anledningarna som anges till att en så pass hög språknivå bör behärskas för att arbeta inom äldreomsorgen är verksamhetens komplexitet och att det krävs en hög grad av kommunikativ förmåga i så väl tal som skrift. Utredningen bedömer att samma nivå av kunskaper i svenska språket ska gälla för både vårdbiträden och undersköterskor. Kunskapsnivån föreslås även omfatta personal med andra yrkesbenämningar, som till exempel servicepersonal, i de fall de genomför omvårdnads- eller serviceinsatser i äldreomsorgen.

För att verksamheterna ska få stöd i att bedöma personalens språkkunskap föreslår utredningen att en lämplig myndighet, förslagsvis Socialstyrelsen, ska ges i uppdrag att ta fram ett stöd för detta. För att äldreomsorgens verksamheter ska ha förutsättningar att klara en ökad språkkunskap föreslår utredningen att kommunerna ska kunna få statsbidrag, i utredningen kallat svenskalyftet, för att finansiera olika insatser som syftar till att höja personalens språkkunskaper. Vidare föreslår utredningen att språkravet bör följas upp och utvärderas genom en rad myndighetsuppdrag. Några av myndigheterna som nämns är Inspektionen för vård och omsorg och Socialstyrelsen.

Utredningen föreslår att språkravet skrivs in i en ny paragraf i socialtjänstlagen, SoL, och lagkravet föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Ärendets beredning

Ärendet har tagits fram inom avdelning äldreomsorg. Nämndens pensionärsråd har beretts möjlighet att lämna synpunkter på ärendet. De presenteras under rubriken Brommas pensionärsråds synpunkter och förslag sist i detta tjänsteutlåtande.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen har tagit del av remissen och ställer sig positiv till att språkrav införs för personal inom äldreomsorgen.

Språkraven är högt satta och kan vara utmanande att möta i kombination med de svårigheter att rekrytera personal med rätt kompetens som förvaltningen redan ser. Därför ser förvaltningen positivt på att det även fortsättningsvis kommer att vara möjligt att anställa personer som inte uppnår nivå B2 för att klara kompetensförsörjningen, under förutsättning att den anställda personalen ges kompetensutveckling till att klara språkraven. Samtidigt ser stadsdelsförvaltningen att det är positivt att kraven skärps, inte minst för en ökad patientsäkerhet.

Stadsdelsförvaltningen har över tid sett att det inte är ovanligt att medarbetare som har genomgått kurser i svenska som andra språk inte har de språkkunskaper som de borde ha enligt betygskriterierna efter genomgången utbildning. Därför ställer sig förvaltningen positiv till att utredningen föreslår att en översyn över hur vård- och omsorgselever i Komvux kan ges en mer ändamålsenlig utbildning i svenska språket.

Redan i dag genomför förvaltningen en rad åtgärder för att höja svenskkunskaperna för personalen i äldreomsorgen. Exempelvis har flera medarbetare tagit del av utbildningar genom äldreomsorgslyftet. Språkombud finns i några verksamheter i syfte att stötta kollegor i frågor som gäller språkutveckling, till exempel vid dokumentation, telefonsamtal med mera.

Vid nyrekrytering av undersköterskor har verksamheterna även börjat använda arbetsprover för att säkerställa att personer med rätt språkkompetens anställs.

Samtidigt som det kan vara en utmaning för såväl brukare som personal när alla inte behärskar svenska språket fullt ut visar 2024 års resultat av brukarundersökning, *Vad tycker de äldre om äldreomsorgen*, att brukarna anser att personalen pratar och förstår svenska tillräckligt bra för att brukare och personal ska förstå varandra. Bland de brukare i Bromma som har hemtjänst anser 86 procent av de svarande att personalen pratar och förstår svenska tillräckligt bra. Detta kan jämföras med det totala resultat för Stockholms stad som uppgår till 84 procent, och resultatet för hela riket som uppgår till 87 procent.

Bland Brommas äldre i vård- och omsorgsboende anser 83 procent av de svarande att personalen pratar och förstår svenska tillräckligt bra. Vilket kan jämföras med resultaten för Stockholms stad som uppgår till 80 procent och resultatet för hela riket som uppgår till 81 procent.

Mot bakgrund av detta ställer sig stadsdelsförvaltningen positiva till utredningen om ett språkrav för personal i äldreomsorg.

Brommas pensionärsråds synpunkter och förslag

Pensionärsrådet har tagit del av utredningen och ställer sig positiva till att språkrav lyfts inom ramen för utredning. Rådet anser att språknivå B2 är en rimlig nivå och ställer sig positiva till svenskalyftet så att personalen kan kombinera språkstudier med arbete. En vidare översyn av vårdutbildningar i Komvux ställer sig rådet också positiva till.

Rådet ser en farhåga i att kommunerna inte kommer att mäka med att utbilda personalen till efterfrågad språknivå och att personal som inte uppnår kravet anställs ändå.

Rådet vill också peka på svårigheter för hemtjänstens medarbetare att delta i utbildningar på arbetstid utifrån att hemtjänstens intäkter är beroende av den tid som utförs hos kund.

Pensionärsrådet vill avslutningsvis framföra att utredningen är utmärkt och föredömlig.

Susanna Halldin Olsson
Stadsdelsdirektör
Bromma stadsdelsförvaltning

Malin Persson
Tf avdelningschef
Bromma stadsdelsförvaltning

Bilaga

1. Remiss - Betänkande av Utredningen om språkkrav för personal i äldreomsorgen